

راهنمای بالینی مراقبت پرستاری از آسیب‌های ثانویه مغزی

ویژده مراقبت پرستاری از بزرگسالان با آسیب تروماتیک مغزی شدید
بستری در بخش‌های مراقبت ویژه و جراحی اعصاب

کمیته تخصصی

دکتر مرضیه ضابطی

دکترای تخصصی پرستاری، استادیار دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان
(خوراسگان)

دکتر نصراله علیمحمدی

دکترای تخصصی پرستاری، دانشیار دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

دکتر علیرضا ایرج‌پور

دکترای تخصصی پرستاری، دانشیار دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

دکتر بهرام امین‌منصور

متخصص جراحی مغز و اعصاب، استاد دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

عنوان و نام پدیدآور	راهنمای بالینی مراقبت پرستاری از آسیب‌های ثانویه مغزی: ویژه مراقبت پرستاری از بزرگسالان با آسیب تروماتیک مغزی شدید بستری در بخش‌های مراقبت ویژه و جراحی اعصاب/ کمیته طراحی مرضیه ضیایی‌راد... [و دیگران].
مشخصات نشر	خوراسگان (اصفهان): دانشگاه آزاد اسلامی، واحد خوراسگان، معاونت پژوهشی، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۱۲۰ ص.: مصور، جدول.
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۱۰-۵۶۳۲-۴
وضعیت فهرست نویسی	قیفا
یادداشت	کمیته طراحی مرضیه ضیایی‌راد، نصراله علیمحمدی، علیرضا ایرج‌پور، بهرام امین‌منصور.
یادداشت	کتابنامه.
موضوع	مغز -- ضایعات -- بیماران -- مراقبت
موضوع	Brain damage -- Patients -- Care
موضوع	بیماران مغزی -- مراقبت
موضوع	Cerebrovascular disease -- Patients -- Care
موضوع	زخم‌ها و آسیب‌ها -- بیماران -- مراقبت
موضوع	Brain -- Wounds and injuries -- Patients -- Care
شناسه افزوده	ضیایی‌راد، مرضیه، ۱۳۵۲ -
شناسه افزوده	دانشگاه آزاد اسلامی، واحد خوراسگان، معاونت پژوهشی
رده بندی کنگره	۶۱۰/۴۸۱۰۴۴۳
رده بندی دیویی	۶۱۰/۴۸۱۰۴۴۳
شماره کتابشناسی ملی	۵۵۶۹۳۲۴

ناشر: معاونت پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد خوراسگان (اصفهان)
 نشانی: اصفهان، خیابان جعفری، صندوق پستی: ۸۱۵۹۵-۱۵۸
 تلفن: ۰۳۱-۳۵۳۵۴۰۰۱، فاکس: ۰۳۱-۳۵۳۵۴۰۶۰، Email: info@shuis.ac.ir

راهنمای بالینی مراقبت پرستاری از آسیب‌های ثانویه مغزی

نویسندگان: دکتر مرضیه ضیایی‌راد - دکتر نصراله علیمحمدی - دکتر علیرضا ایرج‌پور -

دکتر بهرام امین‌منصور

مدیر تولید: محدثه ربانی

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۱۰-۵۶۳۲-۴

شمارگان و قطع: ۱۰۰۰ نسخه وزیری

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۸

چاپ: ایمان

قیمت: ۲۶۰۰۰

© حق چاپ محفوظ است.

مرکز فروش: ۰۳۱-۳۲۲۱۹۹۷۸ و ۰۳۱-۳۵۳۵۴۱۷۰

فهرست مطالب

۱۱	پیش‌گفتار
۱۵	فصل اول: کلیات راهنمای بالینی
۱۵	مقدمه
۱۵	رسالت راهنمای بالینی
۱۶	چشم‌انداز راهنمای بالینی
۱۶	محدوده قلمرو راهنمای بالینی
۱۶	جامعه هدف
۱۶	کاربران هدف راهنمای بالینی
۱۶	هدف کلی راهنمای بالینی
۱۷	اهداف رفتاری راهنمای بالینی
۱۷	ضرورت بومی‌سازی راهنمای بالینی
۱۹	نحوه تدوین و بومی‌سازی راهنمای بالینی
۲۷	فصل دوم: مفاهیم مرتبط با راهنمای بالینی
۲۷	مقدمه
۲۷	ایدمیولوژی آسیب‌های تروماتیک مغزی
۳۰	تعریف آسیب‌های تروماتیک مغزی

۳۲.....	علل آسیب‌های تروماتیک مغزی
۳۴.....	عوامل خطر در بروز آسیب‌های تروماتیک مغزی
۳۵.....	انواع آسیب‌های تروماتیک مغزی
۴۹.....	مراقبت پرستاری
۵۲.....	راهنمای بالینی
۵۳.....	فواید و کارگیری راهنماهای بالینی
۵۵.....	فصل سوم: مراقبت پرستاری در زمینه پیشگیری و مدیریت افزایش فشار داخل جمجمه
۵۶.....	مقدمه
۵۶.....	توصیه‌ها
۵۸.....	اقدامات پرستاری
۵۸.....	۱. مراقبت‌های عمومی در پیشگیری از افزایش فشار داخل جمجمه
۶۰.....	۲. مراقبت‌های پرستاری در پایش و ثبت فشار داخل جمجمه
۶۱.....	۳. مراقبت‌های پرستاری در پایش و ثبت پارامترهای عصبی و فیزیولوژیک
۶۳.....	۴. مراقبت‌های پرستاری در مدیریت افزایش فشار داخل جمجمه
۶۴.....	۵. مراقبت‌های پرستاری مرتبط با اکسترنال درناژ
۶۴.....	۶. مراقبت‌های پرستاری مرتبط با درد و بی‌قراری بیمار
۶۹.....	فصل چهارم: مراقبت پرستاری در زمینه حفظ و افزایش فشار جریان خون مغزی
۷۰.....	مقدمه
۷۰.....	توصیه‌ها
۷۱.....	اقدامات پرستاری
۷۵.....	فصل پنجم: مراقبت پرستاری در زمینه پیشگیری و کنترل حملات تشنجی
۷۶.....	مقدمه
۷۶.....	اقدامات پرستاری

فصل ششم: مراقبت پرستاری در زمینهٔ پیشگیری و کنترل عفونت‌های مغزی ۷۹

مقدمه ۸۰

توصیه‌ها ۸۰

اقدامات پرستاری ۸۱

فصل هفتم: مراقبت پرستاری در زمینهٔ پیشگیری و کنترل آسیب‌های ثانویه خارج جمجمه

..... ۸۵

مقدمه ۸۶

توصیه ۸۶

اقدامات پرستاری ۸۷

۱. مراقبت‌های پرستاری در تغییرات فشارخون ۸۷

۲. مراقبت‌های پرستاری در تغییرات پارامترهای بیوشیمیایی خون ۸۸

۳. مراقبت‌های پرستاری در تغییرات رجه حرارت ۹۰

پیوست ۹۳

کتاب‌نامه ۹۵

علائم اختصاری ۹۷

ضمایم ۹۸

منابع ۱۱۱

پیش‌گفتار

اهمیت پیشگیری و مراقبت از آسیب‌های ثانویه مغزی به دنبال آسیب‌های تروماتیک مغزی در سال ۱۹۱۰ شناخته شد. به همین منظور یک برنامه پیشگیری از آسیب‌های ثانویه مغزی در سال ۱۹۵۰ در بخش مراقبت‌های ویژه اعصاب در بیمارستان جراحی اعصاب دانشگاه سالا در کشور سوئد پایه‌ریزی شد که با به کار بستن این برنامه بهبود قابل توجهی در پیامد بیماران وجود آمد. یک اصل اساسی و پایه در این برنامه، ایجاد راهنماها و دستورالعمل‌ها بر پایه بهترین اصول بالینی و اجرای آن‌ها با همکاری پزشکان و پرستاران بود. در حقیقت می‌توان گفت؛ پرستاران نسبت به سایر اعضای تیم درمان، در تماس بیشتر با بیمار قرار داشته و از نزدیک در جریان وضعیت وی می‌باشند. همچنین آن‌ها وظیفه مشاهده، تفسیر و آگاه نمودن سایر اعضای تیم درمان و ارائه مراقبت‌های تخصصی و پیشگیری‌کننده را بر عهده دارند؛ بنابراین وجود یک منبع مبتنی بر شواهد به عنوان راهنمای کاربردی در کمک به آن‌ها برای دستیابی به بهترین پیامد ممکن، ضروری به نظر می‌رسد. در پاسخ به این نیاز، راهنماهای بالینی می‌توانند اطلاعات لازم را در زمینه مراقبت بیماران با آسیب تروماتیک مغزی، بر طبق آخرین تحقیقات انجام شده و به ساده‌ترین زبان در اختیار پرستاران قرار داده و آنان را قادر سازند تا مراقبت‌های مطلوب، یکسان و استاندارد را از بیماران به عمل آورند. در حقیقت کاربرد یک راهنمای بالینی مراقبت در بیماران با

آسیب تروماتیک مغزی در پیشگیری و یا کاهش توسعه آسیب‌های ثانویه مغزی و در نتیجه کاهش میزان مرگ‌ومیر و ناتوانایی آنان مؤثر است.

بنابراین با توجه به تحمیل بار بزرگ جانی و مالی ناشی از آسیب‌های تروماتیک مغزی بر سیستم مراقبتی درمانی، جامعه و خانواده بیماران و نیز پیرو اولویت، تأکید و سیاست‌گذاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی جمهوری اسلامی ایران در زمینه تدوین راهنماهای بالینی بومی در ایران که در برنامه پنجم توسعه کشور به‌ویژه در ماده ۳۲ (د) در زمینه تدوین راهنماهای بالینی در قالب نظام درمانی کشور به آن اشاره گردیده و همچنین در هدف راهبردی شماره ۷۵ وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ملی در افزایش استفاده از راهنماهای بالینی، توسعه استانداردهای خدمات و مراقبت‌های سلامت و ایجاد نظام ارائه مراقبت سلامت مبتنی بر شواهد" مورد تأکید قرار گرفته است، تمهیداتی اقدام به بومی‌سازی راهنمای بالینی مراقبت از آسیب‌های ثانویه مغزی در بزرگسالان، آسیب تروماتیک مغزی شدید نمود. تدوین این راهنمای بالینی با شناسایی نیازهای مراقبتی بیماران ایرانی و تطبیق آن با راهنماهای بالینی معتبر موجود در دنیا و متون مرتبط با مراقبت از آسیب‌های تروماتیک مغزی، طی توافق گروه متخصصان در جهت کمک به پرستاران شاغل در بخش‌های مراقبت ویژه و جراحی اعصاب برای مراقبت از آسیب‌های ثانویه مغزی در بیماران با آسیب تروماتیک مغزی شدید صورت گرفت. لازم به ذکر است که در تدوین راهنمای بالینی حاضر، اعضای گروه تدوین‌کننده هیچ‌گونه تعارض منافعی نداشتند. ضروری است تا راهنمای بالینی هر ۳ سال یک‌بار مورد بازنگری قرار گرفته و نتایج آن در قالب یک راهکار به‌روز شده منتشر گردد.

در این راهنما، فصل ۱ دربرگیرنده کلیات راهنمای بالینی، فصل ۲ مفاهیم مرتبط با راهنمای بالینی و فصول ۳، ۴، ۵، ۶ و ۷، راهنمای ارائه مراقبت پرستاری از

آسیب‌های ثانویه مغزی برای پرستاران شاغل در بخش‌های مراقبت ویژه و جراحی اعصاب است.

به‌طور کلی فصول ۳ تا ۷، هر کدام شامل اهداف، مقدمه، توصیه‌هایی برای ارائه مراقبت پرستاری از آسیب‌های ثانویه مغزی، اقدامات پرستاری در رابطه با آسیب‌های ثانویه مغزی و خلاصه فصل است.

- در قسمت اهداف، آنچه را که از ارائه‌دهنده مراقبت انتظار می‌رود تا پس از مراجعه و به‌کارگیری اقدامات آن فصل قادر به انجام آن باشد؛ بیان شده است.

- در مقدمه، با تأکید بر اهمیت موضوع، اجزاء مورد توجه در آن بخش بیان گردیده است.

- در بخش توصیه‌ها، آنچه پرستاران برای ارائه مراقبت پرستاری مؤثر باید بدانند به‌صورت تیترو و عنوان گردیده است. این توصیه‌ها برگرفته از راهنماهای بالینی هستند که مبنای تدوین این راهنما قرار گرفته‌اند. در مواردی نیز از توصیه‌های موجود در شواهد معتبر استفاده شده است.

- در بخش اقدامات^۲ پرستاری از آسیب‌های مغزی، اقدامات پرستاری لازم برای هر کدام از آسیب‌های ثانویه مغزی بیان گردیده است. این اقدامات برگرفته از راهنماهای بالینی هستند که مبنای تدوین این راهنما قرار گرفته‌اند. اقدامات موجود در سایر راهنماهای بالینی و شواهد معتبر و همچنین نظرات پزشکان و پرستاران شاغل در بخش‌های مراقبت ویژه و جراحی اعصاب نیز اضافه گردیده است. اقداماتی که برگرفته از راهنماهای بالینی و شواهد معتبر می‌باشند، با ذکر منبع در جلوی آن‌ها مشخص گردیده‌اند. همچنین آنچه از

نظرات پزشکان و پرستاران کسب شده است، با علامت "P" در جلوی آن، مشخص شده است.

- در پایان هر فصل، خلاصه‌ای از نکات قابل توجه که در اجرای اقدامات هر فصل بایستی مدنظر قرار گیرد، بیان شده است.

کمیته طراحی راهنمای بالینی